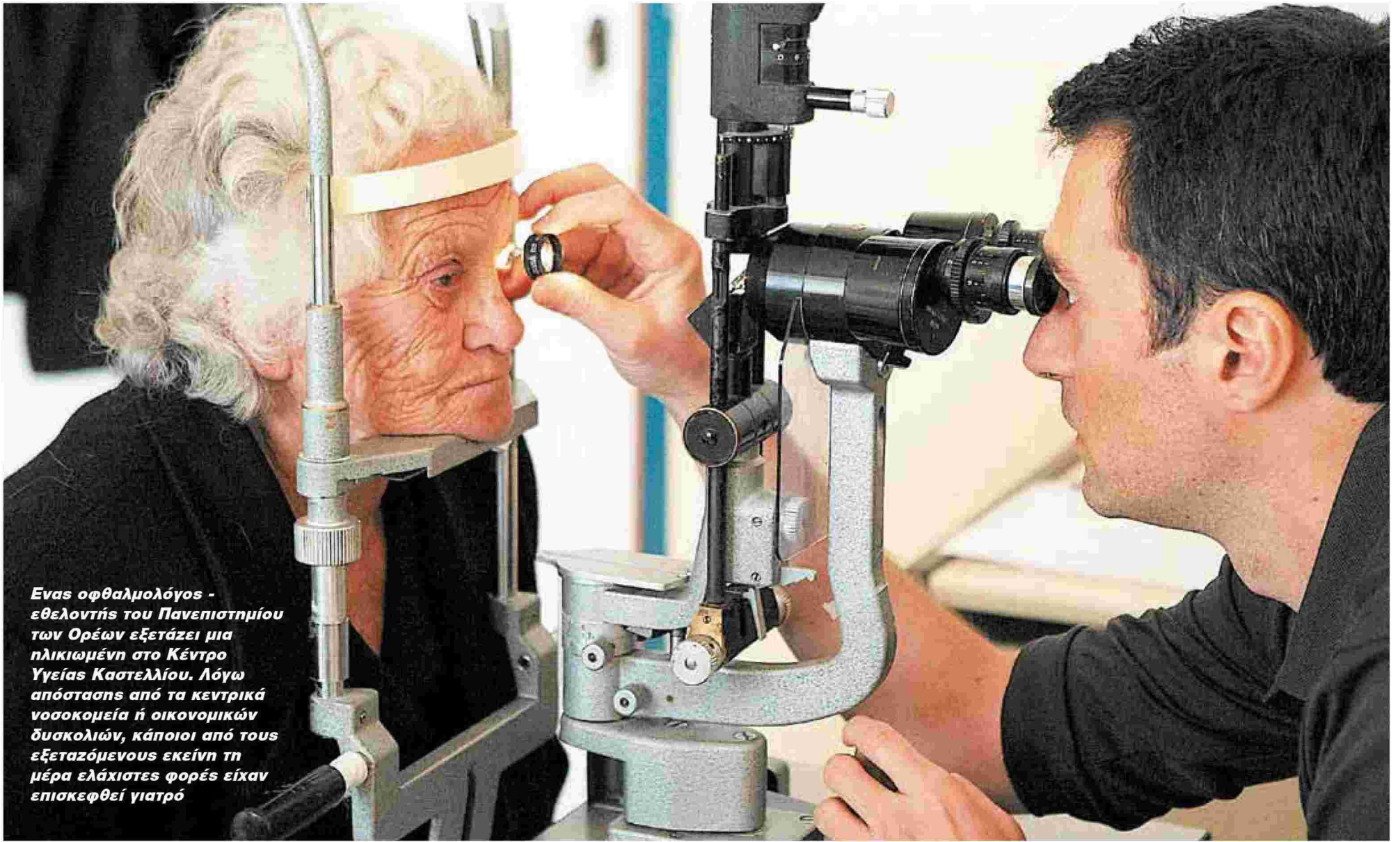

ΑΠΟΣΤΟΛΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΩΝ ΟΡΕΩΝ

Ενας οφθαλμολόγος - εθελοντής του Πανεπιστημίου των Ορέων εξετάζει μια ηλικιωμένη στο Κέντρο Υγείας Καστελλίου. Λόγω απόστασης από τα κεντρικά νοσοκομεία ή οικονομικών δυσκολιών, κάποιος από τους εξεταζόμενους εκείνη τη μέρα ελάχιστες φορές είχαν επισκεφθεί γιατρό

Σπουδές ζωής στα βουνά και τα λαγκάδια της Κρήτης

Ένα αλλιώτικο ίδρυμα που το πρόγραμμα σπουδών του περιλαμβάνει σχολική αλληλοδιδασκαλία, ιατρικές εξετάσεις από εθελοντές και συζήτηση στο καφενείο. Στις τελευταίες παραδόσεις του, στον Δήμο Μινώα Πεδιάδος του Νομού Ηρακλείου, «ΤΑ ΝΕΑ» κάθισαν στο πρώτο έδρανο

ΘΡΑΨΑΝΟ

Μαθητές και καθηγητές του τοπικού Γυμνασίου και του Πειραματικού Γυμνασίου Ηρακλείου παρακολουθούν την αλληλοδιδασκαλία που πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία του Πανεπιστημίου των Ορέων

ΜΙΑ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΠΟΥ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙ ΝΑ ΓΕΦΥΡΩΣΕΙ ΤΟ ΧΑΣΜΑ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΩΡΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ

Η ιδέα γεννήθηκε όταν ένα γυμνάσιο στα ορεινά του Ρεθύμνου κόντεψε να κλείσει λόγω παραβατικής συμπεριφοράς των μαθητών του. «Αυτό θα σήμαινε ότι τα περίπου 100 παιδιά της Κράνας θα στιγματιζόνταν. Οτι θα διευρύνονταν το χάσμα ανάμεσα στις αστικές και τις ορεινές κοινωνίες του νησιού» εξηγεί ο Γιάννης Παλλήκαρης. Ο καθηγητής Οφθαλμολογίας δεν θεωρητικολογεί καθιεμένος σε

κάποιο άνετο πανεπιστημιακό γραφείο. Περίπου έξι χρόνια μετά το περιστατικό που περιγράφει, βρίσκεται στο χωριό Καστέλλι Ηρακλείου, σε μια ακόμη εξόρμηση του Πανεπιστημίου των Ορέων, της εθελοντικής πρωτοβουλίας που προσπαθεί να γεφυρώσει διαφόρων ειδών χάσματα ανάμεσα στις πόλεις και στα χωριά της Κρήτης. Ακόμα και σε θέματα υγείας. Σήμερα, μαζί με μια ομάδα εθελοντών γιατρών παρέχει τριτοβάθμιες υπηρεσίες υγείας σε εκατοντάδες κατοίκους μιας

περιοχής που βιώνει ένα αλλιώτικο στίγμα από τα παιδιά της Κράνας, μια άλλου τύπου ανομοιογένεια με τον αστικό πολιτισμό. Τα χιλιόμετρα που χωρίζουν το Καστέλλι από τα εξοπλισμένα νοσοκομεία της πόλης είναι για μερικούς κατοίκους του αποθαρρυντικά.

Τις τελευταίες δύο μέρες όμως, όποια πόρτα του Κέντρου Υγείας Καστελλίου και αν ανοίξει, θα δει ακτινολόγους, ψυχιάτρους ή ωτορινολαρυγγολόγους να εξετάζουν συνταξιούχους, αγρότες ή υπαλλήλους,

χωρίς σταματημό. Η διαπίστωση κοινωνικών ασυμφωνιών όπως οι παραπάνω ήταν που ώθησε το Πανεπιστήμιο των Ορέων, έμπνευση του Γιάννη Παλλήκαρη και της συζύγου του Βαρβάρας Τερζάκη, να αρχίσει την εθελοντική του παρέμβαση στην περιφέρεια, θέτοντας μερικούς επείγοντες, σύμφωνα με το καταστατικό του, στόχους: «Τον επαναπροσδιορισμό της ευτυχίας με ανθρώπινα όχι εισοδηματικά δεδομένα, τη βιώσιμη ανάπτυξη που συνδυάζει την ανάπτυξη των ανθρωπίνων σχέσεων και την πολιτισμική ταυτότητα των μικρών κοινοτήτων και την ενίσχυση μιας παραδοσιακής, αυτόνομης και ενδογενούς οικονομίας». Με εργαλεία του, τη σύνδεση της γνώσης «του επιστήμονα και του κρητικού γέροντα», τη «συμβιωματική» παιδεία, τη στήριξη του πολιτισμού και της υγείας στην περιφέρεια, καθώς και τη διδασκαλία της «ελάχιστης αναγκαίας κατανάλωσης».

Ιεραποστολή; Φιλανθρωπία; «Οχι. Δεν πάμε στα χωριά σαν φιλανθρωπικό ίδρυμα. Να αλληλοδιδασθούμε θέλουμε, να συλλειτουργήσουμε» λέει ο Παλλήκαρης και θυμάται μια εξόρμηση στην Αξό Μυλοποτάμου, όπου πανεπιστημιακοί καθηγητές διόρθωσαν όσα γνώριζαν για την αρχαία ιστορία του χωριού ακούγοντας τα τραγούδια των ντόπιων.

Αλλά και εδώ στο Καστέλλι κάτι ανάλογο συμβαίνει. «Εξέτασα έναν ασθενή με σοβαρό πρόβλημα, που τα μάτια του όμως το είχαν αποδεχθεί. Ήταν κάτι που δεν είχα ξαναδεί» λέει ο οφθαλμολόγος Τάσος Αναστασάκης. Ο συνάδελφος του Μανώλης Προκοπάκης, ωτορινολαρυγγολόγος, καταθέτει μια αλλιώτικη μαρτυρία: «Τις προάλλες στον Χάρακα Ηρακλείου εντοπίσαμε μια ολόκληρη οικογένεια με βαρνοκώτα που δεν είχε αντιληφθεί το πρόβλημά της».

ΟΙ ΚΑΧΥΠΟΠΤΟΙ. «Υπάρχουν βέβαια και αρκετοί καχύποπτοι» συνεχίζει ο Παλλήκαρης. «Νομίζουν ότι είμαστε μια εταιρεία που συγκεκριμένα λεφτά για έργα και έπειτα τα τρώει». Εξηγεί ότι το Πανεπιστήμιο των Ορέων βασίζεται σε σχεδόν 4.000 μέλη, φοιτητές, πανεπιστημιακούς, τοπικούς φορείς, απλούς πολίτες, που φυσικά δεν είναι όλοι ενεργοί, εργάζονται όμως εθελοντικά. Με εξορμήσεις τουλάχιστον μια φορά τον μήνα, κυρίως στην Κρήτη, μπορούν πλέον να περπατηθούν ότι με τη δράση τους σε αρκετούς δήμους και χωριά έχουν δρομολογηθεί έργα όπως ένα πλιακό τυροκομείο στις Μαδάρες Χανίων ή μια Μουσική Ακαδημία στο Οροπέδιο Λασιθίου.

Σήμερα στο Καστέλλι του Δήμου Μινώα Πεδιάδος απλώς εξαπλώνουν την εθελοντική τους δράση προς μεγάλη ικανοποίηση και ευγνωμοσύνη των ντόπιων. Όπως της 75χρονης Καλλιόπης Δαργωνάκη που έχει κάνει «όλες τις αγροτικές δουλειές» και καμαρώνει για έξι δισέγγονα. «Ακούσαμε ότι ήρθαν οι καλύτεροι γιατροί και ήρθαμε να πάρουμε μια γνώμη» λέει και απαριθμεί τις ειδικότητες που επισκέφθηκε, αγγίζοντας τα αυτιά, τα χέρια ή τα μάτια της. «Μακάρι να ήταν και μόνιμοι».

Γυναίκες σε αίθουσα του ΚΑΠΗ Καστελλίου σε μια δράση του Πανεπιστημίου των Ορέων συζητούν για τα προβλήματα που έχει δημιουργήσει

η οικονομική κρίση και τι αντίκτυπο έχουν στα παιδιά. Στο «πάνελ», η Βαρβάρα Τερζάκη, η εκπαιδευτικός Νατάσα Σιγανού, η συστημική σύμβουλος ψυχολογίας

Καίτη Γαρεφαλάκη, ο διοικητικός διευθυντής του Βαρδινογιάννιου Εργαστηρίου Μεταμοσχεύσεων και Μικροχειρουργικής του Οφθαλμού Μιχάλης Σκουλάς

ΜΕΤΑΞΥ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ Στο καφενείο των γυναικών

ΚΟΝΤΕΥΟΥΝ τις 30 οι γυναίκες που έχουν περάσει την πόρτα του ΚΑΠΗ Καστελλίου, έχουν αφήσει στο τραπέζι πιατέλες με κρητικά κεράσματα και έχουν πάρει θέση στο Καφενείο Γυναικών, μια ακόμη δράση του Πανεπιστημίου των Ορέων. Στο «πάνελ», η Βαρβάρα Τερζάκη, η εκπαιδευτικός Νατάσα Σιγανού, η συστημική σύμβουλος ψυχολογίας Καίτη Γαρεφαλάκη, ο διοικητικός διευθυντής του Βαρδινογιάννιου Εργαστηρίου Μεταμοσχεύσεων και Μικροχειρουργικής του Οφθαλμού Μιχάλης Σκουλάς. Το θέμα που αναγράφεται στο πρόγραμμα ακούγεται απλό, αν και λιγάκι ασαφές: «Η αλήθεια είναι η ανατροπή σήμερα». Η συζήτηση όμως που ακολουθεί αγγίζει ένα σωρό συγκεκριμένα ζητήματα. Η εσωστρέφεια των μαθητών στο σχολείο λόγω οικονομικών προβλημάτων, οι παραδοσιακές αξίες που θα πρέπει να λειτουργήσουν ως

αντίβαρο στον καταναλωτισμό, η επιστροφή των ανθρώπων από τις πόλεις στα χωριά, ένα παιδί που ζήτησε από τον Αϊ-Βασίλη χρήματα για το δάνειο των γονιών του. Τελικό συμπέρασμα; Η Ζαμπία Καλουδάκη, 35 ετών, υπάλληλος στο ΚΑΠΗ και μητέρα δύο παιδιών, χαιρέται με τη σημερινή συνάντηση γιατί πιστεύει ότι όπως η ίδια έμαθε πολλά από τους «ειδικούς», έτσι θα μάθουν και εκείνοι από αυτήν. Η 38χρονη Αριστέα Αποστολάκη, μητέρα δύο παιδιών και δημόσια υπάλληλος, πιστεύει ότι τα χωριά δεν είναι όπως παλιά γιατί οι άνθρωποι προτιμούν να αγοράζουν προϊόντα αντί να τα παράγουν. Από τη σημερινή εκδήλωση είναι και αυτή ευχαριστημένη, «γιατί σπάνια γίνονται τέτοια πράγματα εδώ». Αυτό που λείπει όμως από τον τόπο της είναι λέει και κάτι άλλο: «Η ενέργεια και η καθημερινή ζωντάνια».

ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΣΥΖΗΤΟΥΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΝΤΡΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ Ένα απόγευμα στην Αυλή

ΚΑΠΟΤΕ το χωριό Αυλή φιλοξενούσε μικρασιάτες πρόσφυγες. Σήμερα στο καφενείο του και ενώ οι εφημερίδες του νησιού γράφουν για την άλλοτε ευημερούσα οικοδομική δραστηριότητα, τον τουρισμό ή τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, έχουν μαζευτεί οι κάτοικοι, τεχνίτες κάθε λογής, που έμαθαν για την επίσκεψη του Πανεπιστημίου των Ορέων. Μεταξύ άλλων, ακούνε τον Δημήτρη Καραγιώργο, επίκουρο καθηγητή Παιδαγωγικών, να προτείνει έναν «συνδυασμό εξειδικευμένης και εμπειρικής γνώσης», τον κτηνίατρο Αλέξανδρο Στεφανάκη, να μιλάει για «αλλαγή του τρόπου που παράγουμε και καταναλώνουμε» ή για «υπουργεία που διαχειρίζονταν επιδοτήσεις». Αλλά και τον δήμαρχο Ζαχαρία Καλογεράκη, που αναφέρεται στην Κοινή Αγροτική Πολιτική. Κάποιοι συμφωνούν, κάποιοι αμφιβάλλουν. Ο 37χρονος οδηγός Μανώλης Παπουτσιδάκης, πατέρας δύο παιδιών, αναρωτιέ-

ται «πώς γίνεται να μιλάμε για παιδεία, ενώ φέτος έκλεισε το σχολείο μας». Ο 43χρονος αγρότης Μανώλης Σπυριδάκης, πατέρας 6 παιδιών, λέει ότι «καλές είναι τέτοιες πρωτοβουλίες, αλλά στο τέλος αυτό θα φύγουν. Δεν γίνεται να βοηθηθούμε μοναχοί μας». Σε λίγο η κουβέντα φτάνει στην πιθανή κατασκευή αεροδρομίου στην περιοχή και τα αίματα ανάβουν. Κάποιος ρωτάει αν το Πανεπιστήμιο είναι εκκολλημένος πολιτικός φορέας, και όταν παίρνει αρνητική απάντηση, υψώνει το ποτήρι του. Συμπτωματικά βρίσκεται εδώ και η ηθοποιός Κάρμεν Ρουγγέρη, που προσπογράφει τη «διάθεση προσφοράς» του Πανεπιστημίου. Και όταν ύστερα από δυο ώρες όλα τελειώνουν, κάποιος κάθεται παράμερα και μιλούν «για κοπέλια που μεγάλωσαν και γίνικαν άντρες», κάποιος πλησιάζουν τον Παλλήκαρη. «Γιατρέ», του φωνάζουν και του σφίγγουν το χέρι.

Ο διευθυντής Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Κρήτης Απόστολος Κλινάκης (αριστερά), ο καθηγητής Παιδαγωγικών του Πανεπιστημίου Κρήτης Παναγιώτης Μιχαηλίδης και στο βάθος καθηγητές των σχολείων

Στο χωριό Αυλή. Στη διάρκεια του Καφενείου Αντρών, οι κάτοικοι είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν με τον καθηγητή Γιάννη Παλλήκαρη (αριστερά) και εθελοντές του Πανεπιστημίου των Ορέων για προβλήματα που τους απασχολούν

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΩΝ ΟΡΕΩΝ

Για το Πανεπιστήμιο των Ορέων, «συμβιωματική παιδεία» σημαίνει και αλληλοδιδασκαλία. Ή αλλιώς, μαθητές του χωριού διδάσκουν και διδάσκονται από μαθητές της πόλης

«Στο Θραψανό, πράμα δυσκολία δεν έχω»

Τον διάδρομο του Γυμνασίου Θραψανού, ενός χωριού περίπου 1.400 ψυχών, με μεγάλη παράδοση στην αγγειοπλαστική που ανάγεται πριν από τα χρόνια του Μίνωα, διακοσμούν πίνα-

Βλέπουν τι σημαίνει η τέχνη στην πράξη και δημιουργούν τα δικά τους έργα με τη βοήθεια ειδικών

κες με σκηνές οργώματος. Μπροστά τους, κάποιοι μαθητές της Γ' Γυμνασίου κρατάνε ντοσιέ κατάστηθα, κάποιοι χαζεύουν το κινητό τους. Άλλοι μένουν εδω κοντά, άλλοι έχουν έρθει από το Πειραματικό Γυμνάσιο Ηρακλείου για τη σημερινή αλληλοδιδασκαλία. Ποιος διδάσκει τι, και σε ποιον; Καθένας, αυτό

που έμαθε καλύτερα. Οι ντόπιοι μαθητές καλωσορίζουν τα παιδιά της πόλης με μια μαντινάδα και έπειτα τα ακούνε με μάτια σπητά -εντάξει, και μερικά βαριεστημένα - να διαβάσουν ποιήματα που επέλεξαν τα ίδια. Του Καβάφη, του Εμπειρικού, του Σαραντάρη, του Κόλεριτζ. Μια μαθήτρια έχει μελοποιήσει στίχους του Αντώνη Κούτη και όλοι ακούν την κιθάρα της με μισάνοιχτο στόμα. Ακόμα και ο Απόστολος Κλινάκης, διευθυντής Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης του νησιού, ο Παναγιώτης Μιχαηλίδης, καθηγητής Παιδαγωγικών του Πανεπιστημίου Κρήτης και οι καθηγητές των δύο σχολείων.

ΟΙ ΡΟΛΟΙ ΑΛΛΑΖΟΥΝ. Σε λίγο οι ρόλοι αλλάζουν και τα παιδιά της πόλης παρακολουθούν ένα βίντεο

με την ιστορία της αγγειοπλαστικής του Θραψανού. Ακούν για το μεράκι και τη φαντασία των μαστόρων, τα εργαλεία και τις τεχνικές, την ποιότητα των έργων τους, που στη δεκαετία του '50 έφτασε με παραγγελίες μέχρι την Αμερική ή το Ισραήλ. Όμως ο στόχος είναι να δουν την τέχνη στην πράξη. Έπειτα από ένα διάλειμμα κάτω από τα πεύκα του σχολικού προαυλίου, μαθητές του χωριού και της πόλης αφήνουν πίσω τους αμπέλια, ελαιώνες και θερμοκήπια και επισκέπτονται ένα από τα εργαστήρια, τα καμίνια του χωριού. «Θα δείξουμε στα κοπέλια που δεν κατέχουν πώς μαλάσσεται ο πηλός», λέει ο αγγειοπλάστης Μιχάλης Χουλάκης και τα παιδιά, άλλα με τραχιά πρόσωπα, άλλα με πιο γλυκά, ανασκουμπώνονται για να βλέπουν καλύτερα. Βλέπουν το ζυμωτήριο, που

αναμειγνύει νερό και χώμα κρητικό, τους ποδοκίνητους τροχούς που έχουν στείλει αμέτρητους τεχνίτες για εγχείρηση μνήσκου, τις «στομωσές», τα κομμάτια πηλού που δίνουν μορφή στο αγγείο, το ξυλοκάμινο με θερμοκρασία 1.000 βαθμούς, που φτύνει φωτιές μέχρι πέντε μέτρα. Η δεκαπεντάχρονη Ιωάννα από το Ηράκλειο δοκιμάζει την τύχη της στον πηλό και ύστερα από μερικές ωθήσεις στον τροχό, τα πάει καλά για πρώτη φορά. Σειρά παίρνει ο συνομήλικός της Ζαχάρης, γιος αγγειοπλάστη και τα καταφέρνει πολύ καλύτερα.

ΚΑΝΑΜΕ ΦΙΛΟΥΣ. «Δεν ξέραμε ότι τα παιδιά από το Ηράκλειο αγαπούν τόσο τη λογοτεχνία. Ήταν ωραία, όμως. Κάναμε και φίλους», θα πει στο τέλος η μικρή Πελαγία από το

Θραψανό. «Η αγγειοπλαστική μπορεί να μη μας χρησιμεύσει ποτέ. Είναι ωραίο όμως να ξέρεις πράγματα», θα πει ο Στέφανος από το Ηράκλειο. Οι δάσκαλοι των δύο σχολείων θα μιλήσουν για την έλλειψη ερεθισμάτων στο χωριό και ελεύθερου χρόνου στην πόλη, ενώ ο Παναγιώτης Μιχαηλίδης, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου, θα αναφερθεί στις κοινωνίες «που παρά την πρόοδο επιβιώνουν με τα ιδιαίτερά τους χαρακτηριστικά» και στον «καλό δάσκαλο που μαθαίνει από τα πάντα». Η Ιωάννα του Ηρακλείου θα παραδεχθεί ότι της λείπει η φύση, ο Ζαχάρης όμως θα μείνει πιστός στις αρχές του. «Δεν μου αρέσει η πόλη. Καλύτερα στο χωριό», θα πει ο γιος του αγγειοπλάστη που είναι και άριστος μαθητής. «Εδώ στο Θραψανό πράμα δυσκολία δεν έχω».

▲
Μια μαθήτρια από το Ηράκλειο δοκιμάζει την τύχη της στην αγγειοπλαστική στο πλαίσιο της αλληλοδιδασκαλίας που πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία του Πανεπιστημίου των Ορέων στο χωριό Θραψανό

◀
Μαθητές από το Θραψανό και το Ηράκλειο παρακολουθούν με προσοχή «πώς μαλάσσεται ο πηλός» και πώς τα κομμάτια του (οι «στομωσές») δίνουν μορφή στο αγγείο